

İNSAN KAYNAKLARI ALT KURUL RAPORU / 24.01 2009

HAZIRLAYANLAR

Prof. Dr. Rejin KEBUDİ İstanbul Ü. Tıp Fak. Ped. Onk. B. D.
Uzm. Hem. Fatma GÜNDOĞDU Özel Medikana Hastanesi
Dr. Hakkı ÖZTÜRK Sağlık Bakanlığı Personel Genel Müd. Yard.
Doç. Dr. Adem AKÇAKAYA Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hst. Başhekim
Uzm. Dr. Özgü KESMEZACAR İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü

KONULAR:

- 1) Onkoloji alanında hizmet veren hekimlerin mevcut durumunun değerlendirilmesi
- 2) Onkoloji alanında hizmet veren hekim dışı sağlık çalışanlarının mevcut durumunun değerlendirilmesi

AMAÇ: Kanserde etkin tanı ve tedavi için, gerekli olan hekim ve hekim dışı sağlık çalışanlarının mevcut durumunun değerlendirilerek, gerekli sayı ve niteliğe ulaştırılmasında yapılması gereken faaliyetlere yönelik önerilerde bulunmak.

RAPOR İÇERİĞİ:

I. Elde edilen verilere göre onkoloji alanında hizmet veren hekimler olması gerekenle kıyaslandığında yeterli sayıda olmadıkları saptanmıştır. Tıbbi Onkoloji ve Radyasyon Onkolojisinde olması gereken sayılara göre kıyaslama olanağı bulunmasına rağmen diğer alanlara yönelik istenilen sayı değerlendirilememiştir.

Ocak 2009 Sağlık Bakanlığı verilerine göre onkoloji alanında hizmet veren hekimlerin dağılımı				
Uzmanlık Dalı	Sağlık Bakanlığı	Üniversite Hastaneleri	Özel Hastaneler	Toplam
Tıbbi Onkoloji	43	84	9	134
Çocuk Onkoloji	13	33	0	46
Radyasyon Onkolojisi	199	119	26	343
* Cerrahi Onkoloji	3	12	0	15
Erişkin Hematoloji	40	86	6	132
Çocuk Hematoloji	19	44	2	65
Nükleer Tıp	167	136	45	348

*Genel Cerrahi üst ihtisası olarak cerrahi onkoloji şu anda yan dal olarak yapılmamaktadır. Cerrahi branşlara yönelik (genel cerrahi, kadın-doğum, çocuk cerrahi, üroloji, ortopedi, beyin cerrahisi, kulak burun boğaz, göz, göğüs cerrahisi v.b.) onkoloji çalışan cerrahlar vardır ancak sayı tespit edilememiştir.

Tablodaki mevcut durum değerlendirildiğinde;

Tıbbi Onkoloji Uzmanı: Türkiye tüm Avrupa ülkeleri içinde nüfus başına en az Tıbbi Onkoloji uzmanı düşen ülke (yaklaşık 2,5/1.000.000) durumundadır. Yaklaşık 11 milyon nüfusa sahip Yunanistan'da Tıbbi Onkoloji uzmanı sayısı 140 civarındadır. Tıbbi Onkoloji uzmanı sayısının yetersizliği onkoloji hizmet kalitesinin artırılmasında en önemli tıkanma noktalarından birini oluşturmaktadır.

Radyasyon Onkolojisi Uzmanı: Tabloda görüldüğü gibi, radyasyon onkoloğu sayısında önemli bir eksiklik bulunmamaktadır. Uzmanların çoğu Bakanlık bünyesinde alanları dışında istihdam edilmektedir. Mevcut uzmanlar, önümüzdeki dönemde artması beklenen makine parkını da karşılayacak düzeydedir. Bu alanda daha ciddi boyutta ihtiyaç fazlası uzman ile karşılaşmamak için, asistan alımının bir plan dahilinde azaltılmasının ve gerek üniversite ve gerekse Devlet hastanelerinde bu branşta hizmet verilmesinin daha fazla uzman düzeyinde sağlanmasının gerektiği ifade edilmektedir. Ancak; Radyasyon Onkoloğu konusundaki temel sorun, sayı değil, eğitim ve pratik sorunudur. Şöyle ki; bu rapor hazırlanırken bile Ülkede Radyasyon onkolojisinde yeni, modern, ileri teknoloji ürünü, yeni bilgi donanımını gerektiren, IMRT, IGRT, SRS, SRT gibi yeni tedavi yöntemlerini uygulayabilen cihazlar hizmete girmektedir. Bu nedenle, bu konularda uzman personelin hızla ve muhtemelen yurtdışında birkaç aylık sürelerle eğitimi gerekecektir.

2. Onkoloji alanında hekim dışı sağlık çalışanları yeterli sayıda değildir.

Radyoterapi Teknikeri/Teknisyeni: Gerekli olan sayı 2000 olması gerekirken mevcut sayı yaklaşık 300 civarında olup ihtiyacın 1/7 sine karşılık gelmektedir.

Radyoterapi Teknikerliği Ön Lisans Eğitimi Mezun sayısı yaklaşık 201 olmasına rağmen Sağlık Bakanlığı tarafından 67 kadro açılmıştır.

Radyasyon fizikçisi ise olması gereken sayı 530 olmasına rağmen mevcut sayı 110 civarında olduğundan ihtiyacın yaklaşık 1/5'ine karşılık gelmektedir.

Onkoloji Hemşiresi: Kansere hastası bakımında ve tedavilerin güvenli şekilde uygulanmasında onkoloji hemşiresi önemli bir yere sahiptir. Yapılan çalışmalarda sayının yetersiz olması durumunda ve alana özgü hemşirelerin çalışmadığı alanlarda komplikasyonların ve mortalite riskinin daha fazla oranda olduğu saptanmıştır. Gerekli olan onkoloji hemşiresi sayısının saptanabilmesi için kurumlardaki kanser

türlerine ve iş yüküne göre sayı saptaması yapılması gerekmektedir. Çünkü her merkezin tedavi protokolleri ve kanser tipleri farklılık göstermektedir.

Kemoterapi alanında çalışan hemşirelere 2005 yılından bu yana Sağlık Bakanlığı ve Onkoloji Hemşireliği Derneği işbirliği ile Kemoterapi Hemşireliği Sertifika Programı düzenlenmektedir ve Türkiye genelinde 380 hemşire sertifika sahibidir. Ancak özlük hakları olarak sertifika sahibi hemşireler sertifika sahibi olmayan hemşirelerle aynı haklara sahiptir.

Onkoloji Hemşireliği alanında yüksek lisansa sahip hemşire sayısı ise yaklaşık 10 civarında olup, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu ve Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu olmak üzere Onkoloji Hemşireliği Yüksek Lisans programını gerçekleştiren iki üniversite bulunmaktadır.

Onkoloji Hemşireliği ve sertifikasyon programı görev tanımları Onkoloji Hemşireliği Derneği işbirliği ile Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve taslak halindedir.

3. Onkoloji ile ilgili yan dal uzmanlıklarına müracaat istenilen sayıda değildir.

ÖSYM tarafından yapılan son üç yan dal uzmanlık sınavlarında onkoloji ile ilgili açılan kontenjanlara müracaat ve yerleştirme oranları değerlendirildiğinde açılan kadroya müracaatın az olduğu ve kadroların boş kaldığı görülmüştür.

- A. Mecburi hizmet faktörü (hem üniversite hem Sağlık Bakanlığı hastaneleri)
- B. Maddi faktörler (Kurumlararası üniversite aleyhine 1200 TL'ye varan maaş farkı olması)
- C. Stres faktörü (Bu yan dalın konusunun ve iş yükünün gerek fiziksel gerek psiko-sosyal yönden zorluğu) gibi nedenlerle yeni yan dal uzmanlık cazip olmaktan çıkmıştır.

Son üç sınavda açılan üniversite hematoloji kadroları/yerleşen sayı: 34/6

Son üç sınavda Sağlık Bakanlığı Hastaneleri hematoloji kadroları/yerleşen sayı: 15/4

Son sınavda hematoloji yan dal uzmanlığı açılan kadro sayısı 13, Yerleştirilen kişi sayısı: 3 Boş kalan kadro sayısı % 67'dir.

Türk Pediatri Onkoloji Grubu Derneği ve Türk Hematoloji Derneği bu konunun iyileştirilmesine yönelik faaliyette bulunulmasını önermektedir.

ÖSYM tarafından yapılan son yan dal uzmanlık sınavında Tıbbi Onkoloji yan dal uzmanlığı üniversite için açılan/yerleştirilen sayı: 32/19

Tıbbi Onkoloji yan dal uzmanlığı Sağlık Bakanlığı hastaneleri içi açılan/yerleştirilen sayı: 12/8 olarak saptanmıştır.

4. Palyatif Bakımın yapılabilmesi için Palyatif Bakım Uzmanlığı kadrosu ve palyatif bakım ekibi için yetişmiş sosyal hizmet uzmanı, psikolog, diyetisyen ve din adamları bulunmamaktadır.

EYLEM PLANI /RAPORUN UYGULAMA ALANI:

1.Elde edilen verilere göre onkoloji alanında çalışan hekim ve hekim dışı sağlık çalışanları yeterli sayıda değildir ve mevcut durumun değerlendirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için yeterli veri bulunmamaktadır. Sağlık insan gücü planlamasında esas alınan önemli iki yöntem ise nüfusa göre planlama yapılması ve hastalık/iş yüküne göre planlama yapılmasıdır. Bu iki yöntemden birinin kullanılarak onkoloji alanına özel sağlık insan gücünün planlanması gerekmektedir. Onkoloji alanına özel sağlık insan gücünün hem hekimler, hem hemşireler hem diğer sağlık çalışanları için etkin şekilde planlanabilmesine yönelik Sağlık Bakanlığının ilgili birimleri ve üniversiteler ile işbirliği içinde bir çalışma yapılması önerilmektedir.

2. Radyasyon onkologlarının mesleklerini verimli bir şekilde yapabilmeleri için Radyoterapi aygıtlarının olduğu merkezlerde çalışmalarını zorunludur.

Tıpta uzmanlık eğitimi sonrasında uzman doktor (radyasyon onkoloğu) olanların mecburi hizmet sürelerini bu açıdan verimli geçirebilmeleri için radyoterapi makinelerinin bulunduğu merkezlerde görev almaları, mesleki verimliliği arttıracaktır. Bu amaçla mecburi hizmet süresinde ihtiyaç olan üniversite hastaneleri ile eğitim ve araştırma hastaneleri önerilebilir.

3. Ayrıca palyatif bakım uzmanlığının tanımlanması ve palyatif bakım ekibinde yer almak üzere sosyal hizmet uzmanı, psikolog, diyetisyen ve din adamları yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi önerilmektedir.